

בעזהשי"ת

מִיָּמֵי עֲמוּקִים עֵצָה בְּלֵב-אִישׁ וְאִישׁ תְּבוּנָה יִדְלָה
סְטְרִיקוֹר

קובץ דברי תורה

עצה ותבונה

דברי תורה
מב"ק מרז אדמו"ר זצלה"ה
'עומק לב'

שיעורים בספרה"ק
מב"ק מרז אדמו"ר שליט"א
'מים עמוקים'
'דולה התבונה'

פרשת נשא
וחג השבועות
תשפ"ב

מכון זכור
לאברהם
סטריקוב

נדבת הר"ר דניאל גרליץ הי"ו

לרגל שמחת הבר מצווה לבנו הב' שמואל ני"ו
שמחת הבר מצווה ביום שני ז' סיון באולם רח' אור החיים 41 בני ברק

ולרגל שמחת הולדת הבן
השלום זכר והברית אי"ה בשב"ק בביהמ"ד של כ"ק אדמו"ר שליט"א

ולע"נ זקנו ר' זאב אריה ב"ר אברהם יעקב גרליץ ז"ל
גלב"ע י"א סיון תשע"ה ת.נ.צ.ב.ה.

נדבת

הר"ר רפאל מנחם רפפורט הי"ו

לרגל שמחת נישואי הבת

החתונה ביום שני ז' סיון אולמי ארמונות וולף בני ברק

יה"ר שירווי רוב נחת דקדושה מכל יוצ"ח

נדבת

הרב אלימלך מנחם מנדל ענגלענדער הי"ו

לרגל שמחת הולדת הבן

יה"ר שירווי רוב נחת דקדושה מכל יוצ"ח

נדבת

הר"ר ישראל יהודה חסידה הי"ו

לרגל שמחת הבר מצווה לבנו הב' זלמן משה נ"י
יום ד' ט' סיון אולמי ויז'ניץ רח' יוסף קארו ד אלעד

יה"ר שירווי רוב נחת דקדושה מכל יוצ"ח

לזכר עולם יהיה צדיק

כ"ק מרן הרה"ק רבי אהרן צבי זי"ע

בן כ"ק מרן הרה"ק רבי דוב בעריש זי"ע

מביאלע

ז' סיון תר"ע

לתרומות והנצחות:

052-7620204

רחוב דוד 32 ירושלים

קובץ י"ב

ערש"ק פר' נשא -

ערב חג השבועות תשפ"ב

ניתן להאזין לשיעורי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

מדי ליל שישי בשידור חי במערכת 'קול סטריקוב' מס' 072-3371263 שלוחה 4.

כמו כן ניתן להאזין לאחר השיעור בקו שיעורי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ב'קול הלשון'

מס' 073-2951269 שלוחה 1.

 נשא

בהפטרה (שופטים יג, טו-טז) ויאמר
 מנוח אל מלאך ה'
 נעצרה נא אותך ונעשה לפניך גדי
 עזים, ויאמר מלאך ה' אל מנוח אם
 תעצרני לא אבל בלחמך ואם תעשה
 עלה לה' תעלנה כי לא ידע מנוח כי
 מלאך ה' הוא. וזיאלו המפרשים
 (רד"ק שם) שהסיפא 'כי לא ידע מנוח כי
 מלאך ה' הוא' קאי על הרישא דדברי
 מנוח שאמר 'נעצרה אותך' וכו', שאמר
 כן משום שלא ידע שמלאך ה' הוא, כי
 אם היה יודע לא היה מניע לו לאכול.

ומקשים מדוע יש לורך בזה ליתן טעם
 לדברי מנוח, וגם למה באמת
 ענה לו המלאך כן שלא יאכל בלחמו, הלא
 באצרהם אצונו ע"ה מנינו שאכלו
 המלאכים אכלו, וא"כ גם המלאך הזה
 היה יכול לאכול אכל מנוח.

ונראה לבאר דגבי המלאכים שאכלו אכל
 ארע"ה אמרינן (שבת פו:)

'לעולם אל ישנה אדם מן המנהג שהרי
 משה עלה למרום ולא אכל לחם מלאכי
 השרת ירדו למטה ואכלו לחם ואכלו'.
 והיינו שאכילת המלאכים אכל אצרהם
 ארע"ה היה מחמת האי כלל שאל ישנה
 האדם מן המנהג, ומטעם זה גופא
 נמנע מרע"ה מלאכול צעעה שעלה
 למרום. וכן שנינו (מסכת כלה רצח פ"י)
 'תהא דעתו של אדם מעורבת עם
 הצריות, לא ישמח אדם צין הצוכים ולא
 יצכה צין השמחים לא יהא ער צין
 הישנים ולא יהא ישן צין הערים'.

והנה מלוות הנזיר הוא להיפך מזה, כי
 הנזיר אינו שותה יין אף במקום
 שמחה, ואינו נטמא למתים יחד עם שאר
 האבלים, הרי שהוא כשמח במקום
 הצוכים ועל צין השמחים. כי מחמת
 פרישותו וקדושתו ונזר אלוקיו אשר על
 ראשו שהוא נבדל בזה משאר האנשים,
 הוא יכול ג"כ לנהוג שלא כפי מנהג בני
 אדם.

ותואר מלאך הוא על שם השליחות
שנשלח לעשות רצון קונו, וכל
תכונת ומליחות המלאך הוא השליחות
שמקיים, והמלאך הזה נשלח לעשות את
שמשון נזיר, וזוה חידש עניין נזירות
שמשון שהיא נזירות מחודשת, שהיא

לעולם, וכן שחלה מצטנן אמו, וא"כ כל
עצמו של המלאך הזה הוא לשנות מן
המנהג, ועל כן לא היה יכול לאכול אצל
מנוח כי לא היה שייך אצלו הטעם שאין
לשנות מן המנהג.

חג השבועות

שלושת ימי הגבלה

בגמרא (צ"ה ה.) מצואר צמה שנאמר
(דברים ה, ל) אחר קבלת התורה
'לך אמור להם שוצו לכם לאהליכם',
שאחר שננטוו צמאות פרישה לא הותר
להם עד שלא נאמר צפירוש 'שוצו לכם
לאהליכם', ולמדו מזה שכל דבר שצמנין
צריך מניין אחר להתירו. ולכאורה צ"צ
שהרי כל מצוות פרישה היה צציל קבלת
התורה ולאחר כן צצר אינו שייך וא"כ
מדוע לא הותר להם דבר זה מעצמו. ועל
כרחק שצמאות הפרישה נאמרה צאופן
שהיו מצווים צזה לעולם, ולכן היו
צריכים לאח"כ היתר מיוחד. אכן הא
גופא טעמא צעי, מדוע נאמרה מצוות

פרישה כן צאופן שהיו אסורים לעולם,
ולא נאמר מלכתחילה שהיו אסורים
למשך שלשה ימים, והרי כל טעם
הפרישה היה צציל קבלת התורה.
ובספרים ציאררו העניין צכמה אופנים.

וי"ל הטעם לזה, כי כל דבר שהוא לזמן,
גם צתוך הזמן אין לו חזק כ"כ
כמו דבר שהוא עומד להיות קיים
לעולם. ולכן צזמן קבלת התורה היה
צריך להיות מצוות פרישה צאופן כזה
שבאותה שעה יהיה צמצ צזה אסור
לעולם, שעי"ז היה הפרישה והקדושה
צשלימות.

ועי"ל צאו"א, כי הנה בני ישראל הגיעו בשעת קבלת התורה לדרגה גבוהה ביותר של פרישות וקדושה, והיה עלול שבממצ קדושתם ופרישותם הנשגבה לא יוכלו לשוּב לאהליהם אחר מתן תורה והיו נשארים צפרישות גם לאח"כ. ורק משום שהקצ"ה ליווה במיוחד 'שוּבו לכם לאהליכם', היו יכולים מכח הציויי לשוב. ולכן היה מצוות הפרישה מעיקרה צאופן שהוא איסור תמידי, כדי שיהיה נלרך אח"כ להיתר של 'שוּבו לכם לאהליכם', אשר רק מכח זה היו יכולים להפסיק מפרישותם.

לא תחמד בית רעך לא תחמד אשת רעך ועבדו ואמתו ושורו וחמרו ובל אשר לרעך (שמות כ, יד). מה שהאריכה התורה לפרש כל הפרטים, י"ל שחמדת הלצ הוא דבר קשה עד למאוד, ולכן לא די באזהרה כללית אלא צריך לפרט כל דבר כי בלאו הכי לא יוכלו להיזהר בזה.

ומה שחזרה וכללה התורה צקוף וכל אשר לרעך, י"ל כמו שאמרנו (עומק לצ לפר' צמדצר) שעניין מצוות הגבלה היה שלא יעלו בני ישראל יותר ממדרגתם, וזהו מעיקרי ההכנה לקבלת התורה הוא שישמח האדם בחלקו צרוחניות, ולא יתאוה למדרגת חצרו. וע"ז רמז הכתוב 'וכל אשר לרעך', היינו גם חלקו צרוחניות שלא יחמוד אותו אלא יהיה שמח בחלקו.

וי"ל עפ"ז צכוונת הפייט (צשחריית של יוס שני) על הדיצור לא תחמוד, 'קרן מחומר מה מועילו חומד ומתאוה את שאינו שלו, וכו', יצין וישכיל צדעו ושכלו ישמח ויעז צמתת גורלו', וסיים 'גורלו הנחיל אל ליראים, צקולות וצרקיס נוראים'. ש'מתת גורלו' הוא מה ש'הנחיל אל ליראים' צעת מתן תורה, והיינו חלקו צתורה שקיבל, שישמח בזה ולא יתאוה ויחמוד לחלק חצרו.

מאכלי חלב

ובראשונים (כלבו סי' נצ) איתא שהוא על שם הכתוב (שיה"ש ד, יא) 'דצש וחלב תחת

יש לצאר טעם המנהג לאכול מאכלי חלב צצצועות (רמ"א סי' תלד ס"ג),

לשונך, שנאמר על התורה. ועוד טעמים רבים נאמרו בזה בפריים.

וי"ל דהנה איתא בגמרא (שבת פח:): 'כל דיצור ודיצור שינא מפי הקב"ה חזרו ישראל לאחוריהן י"צ מיל והיו מלאכי השרת מדדין אותן שנאמר (תהלים סח, יג) 'מלאכי לצאות ידודון ידודון' אל תיקרי ידודון אלא ידדון'. וי"ל שבני ישראל היו בשעת קבלת התורה כתינוק שנולד ממש, כדאיתא גבי גר שנתגייר (יבמות כג). שהוא כקטן שנולד דמי, וקבלת התורה היה ג"כ בצחינת גרות (כריתות ט), וטפי מינה, שלא היו רק כקטן שנולד, אלא קטן שנולד ממש, שאמרו (שבת שס) 'על כל דיצור ודיצור

שינא מפי הקב"ה יצתה נשמתן של ישראל, וכו', ומאחר שמדיצור ראשון יצתה נשמתן דיצור שני היאך קיבלו הוריד טל שעתיד להחיות בו מתים והחיה אותם'. וא"כ צנ"י כנולדו מחדש בצאתה שעה. ולכן היו צריכים המלאכים לדדות אותם כמו תינוקות.

וזהו עניין מאכלי חלב, כי קטן שמתחיל לאכול נותנים לו מאכלים קלים, ואיתא בגמרא (יבמות מ:): שנותנים לו חלב וציצים, שהם מאכלים הקלים לעיכול. וזה מרמזים ע"י שאוכלים מאכלי חלב, היינו שהיו צנ"י צעת קבלת התורה כקטן שנולד ממש.

מגילת רות

ישלם ה' פעלך ותהי משכרתך שלמה מעם ה' אלקי ישראל אשר באת לחסות תחת כנפיו (ג, יג). ובמדד' (רות רצה ה, ד) 'שלם ה' פעלך ותהי משכרתך שלמה מעם ה', אמר רבי חסא אשר זאת לחסות תחת כנפיו. ואינו מוצן מה צא להוסיף על המפורש בכתוב. ועי' במפרשים, ובספ"ק ובספרי הדרוש האריכו הרצה לצאר זאת.

וי"ל שנאמר כאן 'ותהי משכרתך שלמה', שהגיעה לדרגה של שלימות השכר, ועל זה אמר שזהו משום 'אשר זאת לחסות תחת כנפיו', היינו שרק גר בשעה שמתגייר ומקבל עליו עול מצוות שייך שיהיה אללו 'משכרתך שלמה', כי כל יהודי אחר שכבר קיים מצוות הוא מרגיש שהמצוות הם מלאים טעם ועונג, וכיוון שיש לו הנאה מקיום

שאִינוּ מַצּוּה וְעוֹשָׂה אֲדַרְבֵּה מֵאֵן דְּאָמַר
 לִי דְאֵין הַלְכָה כְּרַצִּי יְהוּדָה עֲצִידְנָה יוֹמָה
 טַבָּח לְרַצְנָן". וְנִמְלָא שֵׁשׁ סַצְרָא שְׂגִדוּל
 הַמַּצּוּה וְעוֹשָׂה יוֹתֵר מִמִּי שְׂאִינוּ מַצּוּה
 וְעוֹשָׂה, וַיֵּשׁ סַצְרָא שְׂגִדוּל שְׂאִינוּ מַצּוּה
 וּמִ"מ עוֹשָׂה, וְאִמְנָס לְמַעֲשָׂה הַכְּרִיעַ
 ר"ח שְׂגִדוּל הַמַּצּוּה וְעוֹשָׂה מִמִּי שְׂאִינוּ
 מַצּוּה וְעוֹשָׂה, אֲכַן צוּדְאִי יֵשׁ גַּם מַעֲלָה
 זוֹ שֶׁל אִינוּ מַצּוּה וְעוֹשָׂה, אֲלֵא שֶׁהַמַּעֲלָה
 שֵׁשׁ צִמְצוּה וְעוֹשָׂה גּוֹצֵרֵת עַל הַמַּעֲלָה
 שֵׁשׁ צִמְצוּה וְעוֹשָׂה.

וְהִנֵּה צָגַר יִשְׁנָס צ' הַמַּעֲלוֹת יַחֲדָיו, כִּי
 לֹא קִיְצַל עַל עַצְמוֹ עוֹל הַמַּצּוּה
 אֲף שֶׁלֹּא הִיָּה מַצּוּה, וְאַחַר שֶׁקִּיְצַל שׁוֹב
 הוּא מַצּוּה וְעוֹשָׂה. לְכֵן דּוּקָא אֲלֵלוּ שֵׁיךְ
 שְׁלִימוֹת הַשֶּׁכֶר, כִּי מִקִּיָּים אֵת הַמַּצּוּה
 עִם כָּל הַמַּעֲלוֹת. וְזֵהוּ שְׂאִמְרֵי ר"ח
 ש'מִשְׁכַּרְתֶּךָ שְׁלָמָה' הֵינּוּ מִשׁוֹם 'אֲשֶׁר
 צָאֵת', מִצְּלִי שֶׁהֵייתָה מִחֻיצַת צְדָרָה, וְזֵה
 גִּצְרָה מַעֲלָתָה עַל שֶׁאֵר צִנִּי שְׁלֵהֶם יֵשׁ
 רַק מַעֲלַת הַמַּצּוּה וְעוֹשָׂה.

עוֹי"ל מֵה שְׁשְׁלִימוֹת הַשֶּׁכֶר שֵׁיךְ דּוּקָא
 אֲלֵל הַגֵּר צְצוּאוֹ לְקַצֵּל תּוֹרָה
 וּמַצּוּה, כִּי תַמִּיד הַשֶּׁכֶר הוּא עַל הַמַּצּוּה
 הַפְּרֻטִית שְׁקִימוֹ, אֲבָל צְגָרוֹת שְׁלֵרִיךְ

הַמַּצּוּה לֹא שֵׁיךְ שִׁקְצַל עֲלֵיהֶם אֵת
 הַשֶּׁכֶר צְשְׁלִימוֹת, שְׁכַצֵּר קִיְצַל שֶׁכֶר מַצּוּה
 צִהְנָה הַצָּחָה לוֹ מִן הַמַּצּוּה עֲלֵמָה, וְרַק
 הַגֵּר צִשְׁעָה שְׁמַתְגִּייר שְׁעֵדִיין לֹא קִיָּים
 שׁוֹם מַצּוּה וּמִמִּילָא אִינוּ יוֹדַע מִתֵּן שֶׁכֶרֶם
 שֶׁל הַמַּצּוּה צִהְנָה וְהַתְּעִנוּג שֵׁשׁ צְעֵמָס
 קִיוּמָס, וְא"כ מִקַּצֵּל עֲלֵיו עוֹל מַצּוּה רַק
 לְשֵׁם ה' שְׂאִמְרֵי וְנַעֲשֶׂה רְצוֹנוֹ, שֵׁיךְ אֲלֵלוּ
 שְׁלִימוֹת הַשֶּׁכֶר. וְזֵהוּ שְׂאִמְרֵי ר' חֲסָא,
 שְׁמָה שְׂנֵאִמְרֵי אֲלֵל רות 'מִשְׁכַּרְתֶּךָ שְׁלָמָה',
 לְזֵה זְכָתָה מִשׁוֹם 'אֲשֶׁר צָאֵת', הֵינּוּ עַל
 צִיָּחָתָה לְקַצֵּל עוֹל מַצּוּה, שְׂאִז עֵדִיין לֹא
 הַרְגִישָׁה הַתְּעִנוּג שֵׁשׁ צְקִיוֹם הַמַּצּוּה
 (וְעַד"ז מִתְּאִמְרֵי צִשְׁס הַרְה"ק הַרְבִּי
 ר' בְּרוּךְ מוֹמְעִזְבוּז זי"ע, שֶׁהַקְּצ"ה
 מִשְׁלָם שֶׁכֶר עַל הַהֲגָשָׁה לְמַצּוּה, כִּי צִשְׁעַת
 קִיוּם הַמַּצּוּה עֲלֵמָה כְּצֵר מִרְגִּישִׁים אֵת
 הַטְּעַם וְלֹא מִגִּיעַ עַל זֵה שֶׁכֶר).

עוֹי"ל עַד"ז, דְּאִיתָהּ בְּגִמְרָא (קִידוּשִׁין
 ל.א.) 'אִמְרֵי רַב יוֹסֵף מְרִישׁ הוּהוּ
 אֲמִינָה מֵאֵן דְּהוּה אָמַר לִי הַלְכָה כְּר"י
 דְּאִמְרֵי סוּמָא פְּטוּר מִן הַמַּצּוּה עֲצִידְנָה
 יוֹמָה טַבָּח לְרַצְנָן דְּהָא לֹא מִיִּפְקִידְנָה וְהָא
 עֲצִידְנָה, הַשְׁתָּה דְּשִׁמְעִיתָהּ לְהָא דְּא"ר
 חֲנִינָה גְדוּל מַצּוּה וְעוֹשָׂה יוֹתֵר מִמִּי

שיקבל על עצמו כל התורה כולה, הנה ע"י הקבלה נחשז לו כחילו קיים, וממילא הוא מקבל את כל השכר שיש על קיום כל המצוות.

ואיתא בספ"ק תפארת שלמה (א"י ועשית) ששצועות ע"י קבלת עול התורה והמצוות בלב וברצון גמור נחשז כחילו קיימו כל המצוות. וא"כ זוכים ל'משכרתך שלמה', לקבל כל השכר של כל מצוות התורה.

ורחצת וסבת ושמת שמלתך עליך וירדתי הגרן וגו', ובאת וגלית מרגלתיו ושכבתי וגו' כל אשר תאמרי אעשה (ג, גה). בפסוקים אלו רצו השינויים צין הכתיב לקרי, דכתיב 'וירדתי' וקרינן 'וירדתי', וכתיב 'ושכבתי' וקרינן 'ושכבתי', וכתיב 'תאמרי אעשה' וקרינן תאמרי 'אלי' אעשה. ויש להצין פשר דבר.

ובספ"ק דברי יחזקאל להרה"ק משינאווא זי"ע (לשצועות) כתב צוה דצרים נפלאים, דהנה שנינו במשנה (בכורות יג.) 'מצות הייבום קודמת למצות חליצה בראשונה שהיו

מתכוונין לשם מצוה ועכשיו שאין מתכוונין לשם מצוה אמרו מצות חליצה קודמת למצות יבום, והוא דעת אבא שאול (ייצמות לט:) שאמר 'הכונס את יצמתו לשם נוי ולשום אישות ולשום דבר אחר כחילו פוגע בערוה וקרוב חני צעיני להיות הולד ממזור'. וכן קיי"ל (ראה אהע"ז סי' קסה ס"א). ונישואי צועז עם רות היה כעניין ייבום (רמב"ן בראשית לח, ח), וצאה נעמי ללמד את רות הלכות ייבום, ואמרה לה שכל מה שתעשה תרגיש כחילו אינה שייכת לכל המעשה, שלא יהיה לה צוה שום רצון וכוונה פרטית, ולכן אמרה 'וירדתי', 'ושכבתי', שיהיה צעיניה כחילו נעמי ירדה וכחילו נעמי שכבה, היינו שיהיה אצלה כחילו אשה אחרת עשתה זאת ולא היא בעצמה.

ונראה לומר עוד, דאמרינן (בכורות ל:): 'עוצד כוכבים שצא לקבל דברי תורה חוץ מדבר אחד אין מקבלין אותו ר' יוסי צר' יהודה אומר אפילו דקדוק אחד מדברי סופרים, ולכן רצו כאן הקרי והכתיב, להורות שהגר צריך לקבל עליו הן את המקרא, היינו התושב"ב, והן את המסורה, היינו התושב"פ.

מים עמוקים

לקוטי אמרים תניא - פרק לא

בלשון הקודש, כי עצבות היא שלבו מטומטם כאבן ואין חיות בלבו, אבל מרירות ולב נשבר אדרבה הרי יש חיות בלבו להתפעל ולהתמרמר רק שהיא חיות מבחינת גבורות קדושות והשמחה מבחינת חסדים כי הלב כלול משתיהן.

והנה לעתים, צריך לעורר בחינת גבורות הקדושות, כדי להמתיק הדינים, שהם בחינת נפש הבהמית ויצר הרע כששולט ח"ו על האדם, כי אין הדינים נמתקין אלא בשרשן, ולכן ארו"ל (ננוט ה.) לעולם ירגיז אדם יצר הטוב, והיינו בכל עת שרואה בנפשו שצריך לכך. אך שעת הכושר שהיא שעה המיוחדת וראויה לכך לרוב בני אדם היא בשעה שהוא עצב בלאו הכי ממילי דעלמא או כך בלי שום סבה, אזי היא שעת הכושר להפך העצב להיות ממרי דחושבנא הנ"ל ולקיים מארו"ל לעולם ירגיז וכו' כנ"ל, ובזה יפטר מהעצבות שממילי דעלמא.

ואחר כך יבא לידי שמחה אמיתית, דהיינו שזאת ישיב אל לבו לנחמו בכפליים אחר הדברים והאמת האלה הנ"ל, לאמר

והנה אף אם כשיאריך הרבה להעמיק בעניינים הנ"ל כשעה ושתים להיות בנמיכת רוח ולב נשבר, יבא לידי עצבות גדולה, לא יחוש, ואף שעצבות היא מצד קליפת נוגה ולא מצד הקדושה, כי בצד הקדושה כתיב (דס"י א טו, טז) עוז וחדוה במקומו, ואין השכינה שורה אלא מתוך שמחה, וכן לדבר הלכה וכו' (שצט ל:), אלא שאם העצבות היא ממילי דשמיא, היא מבחינת טוב שבנוגה וולכן כתב האר"י ז"ל שאפי' דאנת העונות אינה ראויה כי אם בשעת הוידוי ולא בשעת התפלה ותלמוד תורה שצריכים להיות בשמחה שמצד הקדושה דווקא, אעפ"כ הרי כך היא המדה לאכפיא לסטרא אחרא במינה ודוגמתה. כמאמר רז"ל (סנהדרין לט:), מיניה וביה אבא לשדיה ביה נרגא, ופגע בו כיוצא בו (שצט קכא:). וע"ז נאמר (משלי יד, כג) בכל עצב יהיה מותר, והיתרון היא השמחה הבאה אחר העצב כדלקמן.

אך באמת אין לב נשבר ומרירות הנפש על ריחוקה מאור פני ה' והתלבשותה בסטרא אחרא נקראים בשם עצבות כלל

עשר בחינותיה כנ"ל. ובפרט במצות תפלה, לצעוק אל ה' בצר לה מגלותה בגופי המשוקץ להוציאה ממסגר ולדבקה בו יתברך, וזו היא בחינת תשובה ומעשים טובים, שהן מעשים טובים שעושה כדי להשיב חלק ה' למקורא ושרשא הכל עלמין.

וזאת תהיה עבודתו כל ימיו בשמחה רבה, היא שמחת הנפש בצאתה מהגוף המתועב ושבה אל בית אביה כנעוריה בשעת התורה והעבודה, וכמארו"ל (שנמ קנג.) להיות כל ימיו בתשובה ואין לך שמחה גדולה כצאת מהגלות והשביה, כמשל בן מלך שהיה בשביה וטוחן בבית האסורים ומנוול באשפה ויצא לחפשי אל בית אביו המלך.

ללבו, אמת הוא כן בלי ספק שאני רחוק מאד מה' בתכלית ומשוקץ ומתועב בו, אך כל זה הוא אני לבדי הוא הגוף עם נפש החיונית שבו, אבל מ"מ יש בקרבי חלק ה' ממש שישנו אפילו בקל שבקלים שהיא נפש האלהית עם ניצוץ אלקות ממש המלוכש בה להחיותה, רק שהיא בבחינת גלות, וא"כ אדרבה כל מה שאני בתכלית הריחוק מה' והתיעוב ושיקוץ הרי נפש האלהית שבי בגלות גדול יותר והרחמנות עליה גדולה מאד, ולזה אשים כל מגמתי וחפצי להוציאה ולהעלותה מגלות זה להשיבה אל בית אביה כנעוריה קודם שנתלבשה בגופי שהייתה נכללת באורו יתברך ומיוחדת עמו בתכלית, וגם עתה כן תהא כלולה ומיוחדת בו יתברך כשאשים כל מגמתי בתורה ומצות להלביש בהן כל

דולה התבונה

שמחת הנפש מתוך שברון הלב

מסתעף לעניין חג השבועות

שיעור בספה"ק לקוטי אמרים תניא

ליל שישי פרשת במדבר תשפ"ב

שברון הלב אינה עצבות

תוכן הפרקים הקודמים (כט"ז) הוא שעל האדם לבטש את עצמו ולעורר בקרבו שברון ושפלות הלב על מצבו הרוחני. ועתה יבאר התכלית והמטרה בזה:

והנה אף אם כשיאריך הרבה להעמיק בעניינים הנ"ל כשעה ושתים להיות בנמיכת רוח ולב נשבר, יבא לידי עצבות גדולה, לא יחוש, ואף שעצבות היא מצד קליפת נוגה ולא מצד הקדושה, כי בצד הקדושה כתיב (דס"ו ט, טו, טז) עוז וחדוה במקומו, ואין השכינה שורה אלא מתוך שמחה, וכן לדבר הלכה וכו' (טזט ל:), אלא שאם העצבות היא ממילי דשמיא, היא מבחינת טוב שכנוגה [ולכן כתב האר"י ז"ל שאפי' דאנת העונות אינה ראויה כי אם בשעת הוידוי ולא בשעת התפלה ותלמוד תורה שצריכים להיות בשמחה שמצד הקדושה דווקא], אעפ"כ הרי כך היא המדה לאכפיא לסטרא אחרא במינה ודוגמתה. כמאמר רז"ל (סנהדרין לט:): מיניה וביה אבא לשדיה ביה נרגא, ופגע בו כיוצא בו (טזט קכא:). וע"ז נאמר (משלי יד, כג) בכל עצב יהיה מותר, והיתרון היא השמחה הבאה אחר העצב כדלקמן.

אך באמת אין לב נשבר ומרירות הנפש על ריחוקה מאור פני ה' והתלבשותה בסטרא אחרא נקראים בשם עצבות כלל בלשון הקודש, כי עצבות היא שלבו מטומטם כאבן ואין חיות בלבו, אבל מרירות ולב נשבר אדרבה הרי יש חיות בלבו להתפעל ולהתמרמר רק שהיא חיות מבחינת גבורות קדושות והשמחה מבחינת חסדים כי הלב כלול משתיהן - אופן כזה, שנפשו של האדם כבויה, בלי חיות, הוא הנקרא 'עצבות', שהיא מידה רעה, ולפעמים אף בגדר של מחלה, כאשר זה כל כך מתגבר על האדם עד שאין בו כח לשום דבר, שאזי הוא בגדר חולה ממש.

העצבות במילי דעלמא היא בהשגחה פרטית לעורר את האדם לחשבון הנפש

והנה לעתים, צריך לעורר בחינת גבורות הקדושות, כדי להמתיק הדינים, שהם בחינת נפש הבהמית ויצר הרע כששולט ח"ו על האדם, כי אין הדינים נמתקין אלא בשרשן, ולכן ארז"ל (נכוח ה.) לעולם ירגיז אדם יצר הטוב, והיינו בכל עת שרואה בנפשו שצריך לכך. אך שעת הכושר שהיא שעה המיוחדת וראויה לכך לרוב בני אדם היא בשעה שהוא עצב בלאו הכי ממילי דעלמא או כך בלי שום סבה, אזי היא שעת הכושר להפך העצב להיות ממרי דחושבנא הנ"ל ולקיים מארז"ל לעולם ירגיז וכו' כנ"ל, ובוה יפטר מהעצבות שממילי דעלמא.

חכמה גדולה בכוחות הנפש שנינו כאן, שניתן לקחת מידה רעה, ולנצלה לדבר טוב ומועיל, וכמו במקרה דנן, שאדם נמצא בעצבות, מאיזה מקרה רע במילי דעלמא, או סתם בלי סיבה – ובדרך כלל הרי זה כך, שאין שום סיבה לעצבות, אלא פתאום נעשה לבו כלב האבן, נטול חיות, ואין בו כח למאומה – והנה הוא יכול לקחת מצב זה, ולנתבו ל'לעולם ירגיז אדם', לעשות מזה דבר טוב.

ובעומק יש לבאר זאת עפ"י דברי הבעש"ט הידועים (הוצאו במלכות יעקב יוסף פר' ויקרא ד"ה בפסוק ויקרא ועוד) על המושג (מצות פ"ו מ"ז) 'בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה', וקשה ממה נפשך, אם אי אפשר שישמעו את הכרוז הזה למה יוצא הבת קול כלל, ואם אפשר שישמעו, למה אינו נשמע, שהרי אם יאמר אדם שישמע ידונו אותו כנביא שקר.

וביאר הבעש"ט שהבת קול הוא ההרהורי תשובה שבאים בלבו של האדם, שזוהי הדרך בה מדבר הקב"ה אל האדם, ואם הוא בר לבב ומבין שמדברים אליו, הוא לוקח את עצמו ומתעורר לתשובה ולתיקון המעשים, ואם הוא לא מבין, אזי הוא לוקח גלעזל בראנפן להסיח את הדעת, וממשיך בשגרת חייו.

וכן הוא ג"כ לעניין המבואר בתניא, שכאשר האדם הוא בעצבות, ולכאורה נראה לו שזה ממילי דעלמא, צריך הוא לדעת שבאמת הקב"ה מדבר אליו, ואם כן הוא צריך לנצל ולנתב זאת להרגיז את היצר הטוב על היצר הרע, להתמרמר על מצבו הרוחני הנחות, ולהתעלות. כי זה כלל גדול, שכל מה שהאדם עובר בנפשו, הרי זה בהשגחה פרטית לעורר אותו, וזהו הדרך שבו הקב"ה מדבר עמו.

בקשת רחמים בתפילה - על גלות הנשמה

וממשיך התניא: ואחר כך יבא לידי שמחה אמיתית, דהיינו שזאת ישיב אל לבו לנחמו בכפליים אחר הדברים והאמת האלה הנ"ל, לאמר ללבנו, אמת הוא כן בלי ספק שאני רחוק מאד מה' בתכלית ומשוקץ ומתועב בו', אך כל זה הוא אני לבדי הוא הגוף עם נפש החיונית שבו, אבל מ"מ יש בקרבי חלק ה' ממש שישנו אפילו בקל שבקלים שהיא נפש האלהית עם ניצוץ אלקות ממש המלוכש

בה להחיותה, רק שהיא בבחינת גלות, וא"כ אדרבה כל מה שאני בתכלית הריחוק מה' והתיעוב ושיקוץ הרי נפש האלהית שבי בגלות גדול יותר והרחמנות עליה גדולה מאד, ולזה אשים כל מגמתי וחפצי להוציאה ולהעלותה מגלות זה להשיבה אל בית אביה כנעוריה קודם שנתלבשה בגופי שהייתה נכללת באורו יתברך ומיוחדת עמו בתכלית, וגם עתה כן תהא כלולה ומיוחדת בו יתברך כשאשים כל מגמתי בתורה ומצות להלביש בהן כל עשר בחינותיה כנ"ל. ובפרט במצות תפילה, לצעוק אל ה' בצר לה מגלותה בגופי המשוקץ להוציאה ממסגר ולדבקה בו יתברך – מתבאר כאן בדברי התניא אופן מחודש בעבודת הנפש בתפילה. כי יש את החלק בתפילה שהיא להידבק בהשי"ת, וכמבואר בספה"ק (זרע קודש פר' ויגש ד"ה ס"י ויגש הצ', צני יססכר מאמרי ר"ם מאמר צ א"ה) שזה פירוש 'תפילה' – מלשון הכתוב (צראשית ל, ט) 'נפתולי אלקים נפתלתי', לשון חיבור, שע"י התפילה מתחברים עם השי"ת.

ושמעתי מפי הגה"צ רבי יוסף ציינווירט זצ"ל בשם החפץ חיים זצ"ל, שהגדיר באופן נפלא את העניין של תורה ותפילה, שהתורה ענינה שהקב"ה מדבר עם בני ישראל וכמו שמברכים 'המלמד תורה לעמו ישראל', ותפילה הרי משמעה שבני ישראל מדברים עם הקב"ה, ולכן הצורה הנדרשת בעת העמידה בתפילה היא, להיות כעומד לפני המלך (ראה צרכות לג. וצ"ש"י שס כה. ד"ה אצל), ונמצא ששניהם כאחד, התורה והתפילה הם שלימות החיבור של האדם עם הקב"ה.

אבל מדברי התניא למדנו עוד, שהתפילה היא 'לצעוק אל ה' בצר לה מגלותה בגופי המשוקץ' – זה קשור לחלק אחר של התפילה, שהיא בקשת רחמים ותחנונים, ומבאר כאן, שגם בזה אין רק את העניין הפשוט של בקשת הצרכים הגשמיים, אלא גם בזה יש עבודה פנימית, שהיא בקשת רחמים על שנוכל להתחבר עם הקב"ה ולהידבק בו.

ואיתא מדהבעש"ט זי"ע (הוצא צמולדות יעקב יוסף פר' ויגש ד"ה אמנס עיקר) עה"פ (מהליס קצ, ט) 'תפילה לעני כי יעמוף ולפני ה' ישפוך שיחו', משל למלך שהכריז שכל אחד יכול לבקש ממנו איזו בקשה והיא ימלאנה. וכל אחד חשב מה הכי כדאי לו לבקש,

וככל שהיה האדם חכם ומשכיל יותר ידעו לבקש דברים יותר חשובים ונכבדים, והיה חכם אחד שביקש מן המלך שתמיד תהיה דלתו פתוחה לפניו, ויוכל תמיד לדבר עמו. וזו הייתה כמוכח החכמה הכי גדולה, כי אם בכל פעם שיצטרך יוכל לבוא לדבר עם המלך, הרי קיבל את הכל. וזהו 'תפילה לעני כי יעטוף' – החכמה היא לבקש את זה גופא ש'לפני ה' ישפוך שיחו', שיוכל תמיד לבקש.

ועד"ז הם דברי התניא האמורים, שבעת התפילה יש לבקש על זאת גופא, שנוכל תמיד להיות בבחינת 'לפני ה' ישפוך שיחו', להיות קרובים ודבקים בו. וזהו שביקש דוד המלך (מהללס קמג, ט) 'הוציאה ממסגר נפשי להודות את שמך', שהתפלל על גלות הנשמה בגוף העכור, 'להוציאה ממסגר ולדבקה בו יתברך'.

השמחה על היכולת להשיב את הנשמה למקורה ושורשה

וזו היא בחינת תשובה ומעשים טובים – היינו מה שנמצא בחז"ל (אבות פ"ד מי"א, גרסא יז. ועוד) הלשון 'תשובה ומעשים טובים', ולכאורה מה השייכות בין ב' עניינים אלו. ומבאר שהן מעשים טובים שעושה כדי להשיב חלק ה' למקורא ושרשא דכל עלמין – אין הכוונה לתשובה של 'הלכות תשובה', עם ויודיו וכו', אלא להשיב את הנשמה שהיא חלק ה' למקורה. וכמבואר בספדה"ק והאריך בזה התניא באגרת התשובה ש'תשובה' היא תשוב ה', היינו כי העוון פוגם בשם הוי"ה, וגורם להפריד את האותיות, והתכלית בתשובה היא להשיב ולייחד בין הדבקים, וכמו כן כאן הכוונה ב'תשובה', היינו להשיב את הנשמה, חלק אלוק ממעל, להיותה דבקה ומאוחדת בהשי"ת כפי שהייתה קודם שבאה בגוף הגשמי.

דבר זה מלמדנו את הכח העצום שיש לאדם לפעול במעשיו, הן לטוב והן למוטב. הוא יכול חלילה לגרום פירוד בעליונים – הבית יוסף (א"ו"ס סי' תרכ"א) מביא בשם הריקאנטי שהיה חסיד אחד מתאכסן אצלו ביו"ט סוכות, והנה בחלומו ראה שאותו חסיד כותב את שם ה' והיה מרחיק את הה' האחרונה משאר האותיות הראשונות. למחר ראה איך שנוטל את הלולב בנענועים בלי האתרוג, והבין פתרון חלומו, שע"י

שהפריד אותו חסיד בין הד' מינים, הרומזים על אותיות שם ה', גרם בפועל לבחינת פירוד בשם ה' עצמו.

הרי לנו השפעת מעשי האדם להרע, וכך גם הוא להיטיב, שיש לו כח על ידי מעשים טובים להשיב את חלק ה' למקורה, וזאת היא עניין התשובה, לחבר ולהשיב את אותיות ה' להיותם אחד באחד.

וזאת תהיה עבודתו כל ימיו בשמחה רבה, היא שמחת הנפש בצאתה מהגוף המתועב ושבה אל בית אביה כנעוריה בשעת התורה והעבודה, וכמארו"ל (שבת קנג.) להיות כל ימיו בתשובה – שאין הכוונה להתעסק עם העבירות. לכך יש זמנים מיוחדים, בעשי"ת וביוה"כ וכיוצ"ב, אלא 'כל ימיו בתשובה' היינו להיות כל הימים במצב של לקרב את נשמתו אל ה'. ואין לך שמחה גדולה כצאת מהגלות והשביה, כמשל בן מלך שהיה בשביה וטוחן בבית האסורים ומנוול באשפה ויצא לחפשי אל בית אביו המלך – השמחה הגדולה הזו שיש לבן מלך במצב כזה, יש לכל יהודי כשזוכה להבין שכל מעשה של תורה ותפילה, של מצוות ומעשים טובים, הרי הוא כבורח ממקום כזה המנוול באשפה, ומתקרב אל ה', בבחינת 'יצא לחפשי אל בית אביו המלך'.

אף שיש להיות בהכנעה ובשפלות הרוח צריך להיזהר להיות תמיד בשמחה

נתבאר לנו מדברי התניא שתכלית ומוצא עבודת השפלות והביטוש, היא לא להישאר במצב של עצבות, אלא לבוא אחר כך, מיניה וביה, לשמחת הנפש. ובהאי ענינא מצינו דברים בספה"ק נועם אלימלך בפרשתן, וזל"ק: "או יאמר וידבר ה' אל משה במדבר סיני כו' (צמדנז ב, ב), נראה דהתורה מלמדת לאדם שיתנהג עצמו כי להיות שהתורה ניתנה בסיני למען ילמד אדם להיות תמיד מוכנע גדול ונכזה בעיניו כדרך שעשה הש"י ב"ה שמאס בהרים הגבוהים ובחר בהר סיני הנמוך מכולם (מגילה טט.) וזהו 'במדבר סיני'. רק לזה צריך האדם שלא יתעצב מחמת גודל הכנעה יפול בעצבות, וזה הוא מניעה גדולה מעבודת הבורא יתברך, לכן הזהירה תורה עליו שיראה להיות תמיד בשמחה כי אין השכינה שורה מתוך עצבות, וזהו 'באהל מועד', פירוש שיכנים עצמו

לאהלו של מועד הוא לשון שמחה כי מועד היא לשון יו"ט, 'באחד לחדש השני' פירוש ואם יאמר האדם ואיך אוכל לשמוח כיון שהרבתי לפשוע, ולזה אמרה תורה אעפ"כ יראה לעשות תשובה בשמחה ויתחזק עצמו לאמר הרי אני כאלו נולדתי היום הזה ולא אשוב עוד לכסלה וזה נקרא חידוש שנתחדש כבריה חדשה. וזהו 'באחד לחדש השני', כי האדם הזה הוא נתחדש ב' פעמים האחד ביום שנולד והשני ביום שעושה התשובה ונתכפר לו".

והן הן הדברים העולים מדברי התניא האמורים, שאף שמחד גיסא יש להיות בשפלות ובהכנעה, אין להישאר במצב של עצבות, אלא להתחזק ולהיות בשמחה.

להתחזק כנגד היצר הרע הבא בשעת עבודת ה' להזכיר לאדם את עוונותיו

ודבר בעתו מה טוב, שכדברים האלו נתבאר גם בדברי התפארת שלמה (לשזועות ד"ה וינא) בעניין קבלת התורה, וזל"ק: "ויוצא משה את העם לקראת האלקים מן המחנה ויתיצבו בתחתית ההר (שמות יט, יז). הנראה לרמוז בזה דרך הישר לכל האיש הרוצה לגשת אל התורה ועבודה, לבל יהיה נתפס ברשת היצר להביא מורך בלבו ממדת העצבות ומרה שחורה ח"ו לאמור מי אתה כי תעמוד לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה ואתה מלא עון ופשע, רק האדם צריך להתחזק מאד להשליך כל חטאתיו ופשעיו עתה מנגד עיניו בשעת העבודה, רק יעשה בשמחה וטוב לבב, ועת לכל חפץ לקחת מועד בשעה אחרת בהרהור תשובה בלב נשבר ונדכה, אך בשעת העבודה לא העת לזה וזה שכתוב (מסילס לז, טו) 'סור מרע ועשה טוב', פירוש, סור עתה מהרע בעת אשר אתה עושה טוב, ו'אין מעבירין על המצות' (פסחים סד:) פירוש אין מזכירין העבירות בשעת עשיית המצות למען תוכל לעשות המצוה בשמחה.

וזהו שכתוב (מסילס קד, לד"ה) 'יערב עליו שיחי אנכי אשמח בה' יתמו חטאים מן הארץ' כו', פירוש שהאדם צריך להיות לו אמונה חזקה בדבר זה שכביכול הבורא ב"ה יש לו תענוג ושמחה מעבודת שלו, כמו שכתוב 'אנכי אשמח בה', פירוש אביא השמחה בהש"י, לכן 'יתמו חטאים מן הארץ', אינני מעלה בזכרוני עתה כל החטאים ופשעים אשר עשיתי וימחה זכרונם מלבי עתה.

וזה הרמז בפסוק הנ"ל 'ויוצא משה את העם לקראת האלקים' וכו', כאשר כבר בארנו כי משרע"ה היה כולל הדעת מכלל ישראל והוא הנשתבח מאד במדת הענווה, כמו שכתוב (צמדזר יג, ג) 'והאיש משה עניו מאד' כו', וממילא היו כל ישראל גם כן כלולים במדת הענווה, והיה משה רבינו ע"ה ירא לנפשו לבל יפלו בני ישראל ח"ו ברשת הענווה פסולה ולא יקבלו את התורה בשמחה לכן כתיב 'ויוצא משה את העם לקראת האלקים' שידעו ויבינו כי הם עומדים לקראת אלקים, כי ביום הזה הנבחר למתן תורה הנה היחוד הוא עם כאו"א מבנ"י פנים בפנים כמו שכתוב (דנריס ה, ד) 'פנים בפנים דבר ה' עמכם'."

הנה למדנו גם מדברי התפארת שלמה שיש להתחזק כנגד היצר הרע הבא בשעת העבודה אל האדם עם טענה של 'מי אתה כי תעמוד לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה ואתה מלא עון ופשע' – חשבון כזה מובא הרבה בספה"ק, אכן אין זה כי אם משל לכל שאר החשבונות שהיצר הרע מביא למחשבתו של האדם בעת בואו לעבוד את ה', כדי לרפות את ידיו ולהשפיל את רוחו, וכל אחד צריך לבדוק בעצמו באיזה שפה היצה"ר בא לדבר עמו, ולהתגבר על כך. להיות 'סור מרע' – לא לחשוב על הרע בעת ה'עשה טוב' – להיפך ממה שרגילים לפרש שדייקא אחר עבודת ה'סור מרע', התשובה והזיכוכ מן הרע, אפשר לבוא ל'עשה טוב'. אמנם כאן מפרש אדרבה, שהאדם יתגבר לעשות את המצוות והמעשים טובים מבלי ליפול ברוחו מחמת מה שעבר.

והכלל העולה מדברי הספה"ק, שאמנם בוודאי יש עבודה של שפלות וחשבון הנפש, אבל כאשר זה עלול להביאו לעצבות, או לרפותו מן העבודה, אזי צריך לשמח את עצמו ולא חלילה ליפול ברשת העצבות ודיכאון הרוח.

ע"י הקשיים והניסיונות יכול האדם לפעול דברים שאין אחרים יכולים לפעול, ומזה יבוא לשמחה

ומדברי התניא למדנו ביותר, שאדרבה, השמחה יכולה שתבוא דייקא עם ההכרה במצב הרוחני הנחות, והיינו 'שמחת הנפש בצאתה מהגוף המתועב ושבה אל בית אביה כנעוריה בשעת התורה והעבודה'. ועל דרך זה בבחינה אחרת יש לומר

על פי יסוד מוסד המבואר בדברי הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע בפרשתנו (פרי נדיק לו"ג) בעמדו בעניין המנין של בני ישראל, שהתורה חוזרת על המנין כמה פעמים, תחילה המנין של כל שבט ושבט, ואח"כ המנין של כולם יחד, ושוב בדגלים התורה חוזרת על מנין כל שבט ושבט ושל כל דגל, וצריך טעם אריכות הדברים. ומביא דברי המדרש בעניין קרבנות הנשיאים (נמלז"ר פק יג"ד) שביארו רמזים שונים בקרבן כל נשיא ונשיא בפני עצמו, ומבאר שהוקשה למדרש מדוע חזרה התורה על הקרבנות של כל נשיא ונשיא בפרטות אף שכולם הביאו את אותם הקרבנות, אלא על כרחך שלא היה הקרבנות שווים, כי מבחינת הכוונה הביא כל אחד סוג קרבן אחר. והכא נמי עניין המנין של כלל ישראל, שספרו כאו"א בפרטיות, כי כל אחד מישראל יש לו את חלקו המיוחד לו בעבודת ה', ואת התפקיד שלו שהוא בלבד יכול וצריך למלאות, וכל אחד מישראל באותו עניין שהוא מיוחד בו הוא הגדול מכל ישראל, וכן חבירו בענין אחר. וזהו המנין, לגלות את ייחודו של כל פרט ופרט מכלל ישראל, ולגודל העניין חזרה התורה על זה כו"כ פעמים.

ועל דרך זה כתב במאמרים לשבועות (לו"ו) על דברי הגמרא (פסחים סז:) 'שר' יוסף ביומא דעצרתא אמר עבדי לי עגלא תלתא, אמר אי לאו האי יומא כמה יוסף איכא בשוקא. וצ"ב דבגמרא בסוטה (מט:) על המשנה משמת רבי בטלה ענוה, אמר ר' יוסף לא תתני ענוה דאיכא אנא. וממנ"פ, אם היה יודע בעצמו גודל מעלתו כמו שאמר 'אי לאו האי יומא כמה יוסף איכא בשוקא', האך היה יכול לומר 'לא תתני ענוה דאיכא אנא', כי העניו הוא שפל בעצמו ובעיניו הוא גרוע מכל האדם וכל אדם הוא יותר בן מעלה ממנו. והנה עד"ז יש להבין בעניין משה רבינו ע"ה שנאמר עליו (שמות יב, ג) 'והאיש משה ענו מאד מכל האדם', ואך יתכן זאת, הלא היה יודע בנפשו שהוא במעלה העליונה בתכלית מין האנושי.

ומבאר על פי דברי הגמרא (מעניית כ.) 'מעשה שבא רבי אלעזר בן רבי שמעון ממגדל גדור מבית רבו והיה רכוב על החמור ומטייל על שפת נהר ושמח שמחה גדולה והיתה דעתו גסה עליו מפני שלמד תורה הרבה נודמן לו אדם אחד שהיה מכוער ביותר אמר לו שלום עליך רבי ולא החזיר לו, אמר לו ריקה כמה מכוער אותו האיש

שמה כל בני עירך מכוערין כמותך, אמר לו איני יודע אלא לך ואמור לאומן שעשאני כמה מכוער כלי זה שעשית. כיון שידע בעצמו שחטא ירד מן החמור ונשתמח לפניו ואמר לו נענית לך מחול לי, וכו'. ובאמת יש להבין הייתכן שכך יצא מפה קדוש של ר"א בר"ש.

ומבאר הרה"ק רבי צדוק, שבאמת אותו אדם לא היה מכוער בתוארו, אלא שהיה מכוער במעשיו ובמחשבותיו המגונים, וזאת ראה ראבר"ש בקדושתו ואמר לו כמה מכוער אדם זה. והלה השיב לו 'לך לאומן שעשאני', היינו שאמר לו, מה אתה יכול להבין במצב הרוחני שלי, שנולדתי עם כאלו מידות ועם נמיכות רוחנית כזו, אני נלחם עם היצר הרע שלי ועושה את מה שאני יכול. אכן ראבר"ש במדרגתו הגבוהה אינו יכול להבין את אותו אדם שהגיע לכיעור כזה, אבל באמת הלה במדרגתו פועל בניסיונות שלו דברים שרק הוא יכול לעשות, ו"ההתגברות שלו נגד טבעו יוכל להיות יותר רצויים לפני השי"ת מהאדם שנברא במעלות ומדריגות גבוהים" (לסון ספרי נדיק). כי הקב"ה נתן לכל יהודי תפקיד אחר, ויש יהודים שתפקידם לעבור מצבים קשים בעולם וכל מיני ניסיונות, ועם המעט שעושים פועלים יותר מאנשים גדולים אשר לפי דרגתם יש עליהם טענות שהיו יכולים להגיע ליותר ממה שהגיעו בעבודתם.

וזאת היא הענוה של מרע"ה והענוה של ר' יוסף, כי בוודאי משה רבינו ידע שהוא זה שנבחר להיות 'פה אל פה אדבר בו', אבל הבין שאדרבה, לפי מעלתו העליונה הזו, עדיין לא השלים את הנדרש מעמו ואת תפקידו בעולמו, אבל אנשים אחרים לפי מדרגתם יכול להיות שפעלו יותר ממה שפעל הוא לפי מדרגתו, ולכן היה עניו כלפי כל אחד. וכן ר' יוסף אמר לא תתני ענוה דאיכא אנא, ובוודאי ידע את המדרגה שלו, וכמו שאמר הוא בעצמו 'אי לאו האי יומא כמה יוסף איכא בשוקא', אולם ידע שזה גופא שהוא נעלה משאר היוסף בשוקא, זהו משום 'האי יומא' שאז זכה לקבל מהקב"ה מתנה זו להתעלות ולהיות ר' יוסף, אבל אי לאו האי יומא, היה בדיוק כמדרגת שאר היוסף דאיכא בשוקא (וכמו שמבאר שם שלאחר מתן תורה נתייחדו נשמות ישראל באוצר מיוחד להיות לעם סגולה שלא על פי מעשיהם, ועי"ז גם נתייחדו נשמות

הגבוהות מישראל) וממילא היה שפל ברך ועניו כלפי כל אחד, כי לפי מדרגתו של הלה הוא פועל גדולות ונצורות יותר ממנו.

וזהו כאמור עניין המנין, שכל יהודי, במצב שלו כפי שהעמידו הקב"ה בעולם, עם הניסיונות והקשיים שלו, הוא פועל דברים שרק הוא יכול לפעול, ואפילו אנשים גדולים אין יכולים להביא במעשיהם את מה שביכולתו לגרום.

ומזה יש פתח לבוא לשמחה, למרות ודייקא מתוך שפלות הרוח על המצב הרוחני, שאמנם האדם מכיר את נחיתותו ושפלותו, אולם אדרבה, הוא יודע שעם הקשיים והניסיונות שלו שהקב"ה בראו עמהם, הוא יכול למלאות תפקיד שרק הוא יכול לעשותו, ובכך לפעול דברים גדולים ונשגבים שאף צדיקים וקדושים אינם יכולים לפעול, וממילא תבוא השמחה בלבו.

עב"פ צריך להתחזק תמיד ולהיות בשמחה, ואיתא בפספיה"ק בארות המים להרה"ק רבי צבי הירש מרימנוב זי"ע בפרשתן עה"פ (ב, ג) 'שאו את ראש', וז"ל: "שכל בני ישראל יהיו בנשיאת ראש ולא יהיו במרה שחורה מחמת שמכיר מיעוט מעשיו נגד הבורא ואפילו אם יודע שחטא נגד הבורא ית"ש יקבל על עצמו שלא ישוב עוד לכסלה ויקיים מהיום והלאה התורה בשמחה אזי יתכפר לו כל מה שחטא עד היום". ואין זה עבודה של פעם אחת, אלא כל חיי האדם צריך להתחזק בזה, על כל גל וגל להרים את הראש בשמחה ולא ליפול חלילה לעצבות. ויעזור הקב"ה שאכן נזכה להרים ולנשא את הראש, להיות תמיד בשמחה, ושנדע לעשות את תפקידנו הנכון בעוה"ז כראוי וכיאות.

